

EL LLENGUATGE

Qui sap!

És ben evident la diferència entre *Qui sap on és?* i *Qui sap on és!* Per mitjà de la primera d'aquestes dues construccions, clarament interrogativa, preguntem si hi ha algú que sàpiga on és una persona determinada. La segona, en canvi, és una frase exclamativa, car si no tingués aquest valor exclamatiu, indicat en l'escriptura per mitjà del signe d'admiració i en l'expressió oral per mitjà d'una entonació característica, seria una frase incompleta, que no es podria explicar sinó com una subordinada relativa substantiva (equivalent, per exemple, al grup nominal *el coneixedor del seu paradís*) a la qual mancaria l'oració principal: *Qui sap on és no ho vol dir*. En *Qui sap on és?* i *Qui sap on és no ho vol dir*, doncs, el mot *qui* conserva plenament el seu valor de representació personal, mentre que en *Qui sap on és!* aquest valor s'ha afeblit del tot, perquè el conjunt *qui sap* s'hi ha d'interpretar ja com una locució adverbial de dubte.

Només algunes gramàtiques admeten l'existència de *qui sap* com a locució adverbial i, encara, normalment, introduint un terme interrogatiu. Ruaix (a les conegudes *Fixes Ruaið*) sembla limitar aquesta possibilitat al terme *si*, però no veiem que sigui impossible la construcció d'aquestes frases exclamatives amb els altres termes interrogatius: *Qui sap quan vindrà!* *Qui sap qui ho ha fet!* *Qui sap què ha passat!* Més escassa és encara la informació sobre la possibilitat, o la licitud, d'usar *qui sap* independentment, és a dir, com a reducció de les construccions indicades, amb un valor afí a *potser*, sia com a resposta o comentari al que ha dit el nostre interlocutor, sia com a frase incisa en el text de la nostra pròpia afirmació. I

aquesta escassa informació es deu segurament que algú, amb comprensibles escrúpols de rigor sintàctic, recorri, en lloc de *qui sap* a *qui ho sap*, en què el pronom *ho* representa, evidentment, la interrogativa indirecta (*quan vindrà, què volen, etc.*). Però no creiem que es pugui negar al conjunt *qui sap* el valor de locució adverbial de dubte, usada sobretot en frases exclamatives, i, contràriament, *qui ho sap*, ens apareix com una frase, no essent usada interrogativament, incompleta, com una relativa substantiva a la qual manca la principal: *Qui ho sap és en Pere*. L'ús de la frase exclamativa *Qui sap!* és ben viu i no costaria de trobar-ne exemples en els nostres bons narradors, com en els contes de Pere Calders, en què apareix sovint.